

СИЛАБУС КУРСУ «МУЗИЧНА СЕМІОТИКА»

Освітній ступінь «Бакалавр»

Спеціальність 025 «Музичне мистецтво»

Освітньо-професійні програми:

«Спів»,

«Музичне мистецтво естради»

«Звукорежисура»

«Інструментальне виконавство (за видами)»

Мова викладання: українська

Керівник курсу

Лисенко Микола Віталійович Заслужений діяч мистецтв України

Доцент кафедри «Мистецтво співу»

Контактна інформація:

mykolalysenko71@gmail.com

Прореквізити і постреквізити дисципліни

Прореквізити дисципліни

Історія світової музики

Історія Української музики

Історія світової естради

Історія української естради

Спеціальний клас.

Історія вокального мистецтва

Загальне фортепіано

Постреквізити дисципліни

Аналіз музичних творів

Вокальна та інструментальна музика сучасних композиторів Київщини

Педагогічна практика

Концертно-виконавська практика

Звукорежисерська студійна практика

Звукорежисерська концертна практика

Призначення дисципліни

Сформувати у студентів систему знань про феномен музичної мови як семіотичної системи, її теоретичні основи, історію виникнення та розвитку музичної семіотики як науки, науковий доробок провідних вчених галузі; сприяти формуванню і розвитку у студентів теоретичного мислення, здатності творчо розглядати явища і процеси музичної культури, володіння методологією їх пізнання та власної практичної діяльності; сформувати свідоме сприйняття

академічної, народної, масової музики з метою подальшого плекання їх традицій; виховати вміння грамотно висловлювати свої міркування щодо характеристики музичного твору, виконавської манери музиканта-співака в аспекті музичної семіотики.

Вивчення дисципліни «Музична семіотика» сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності

ЗК 3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності

ЗК 7. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 8. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях

ЗК 11. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК 12. Здатність працювати автономно

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК 4. Здатність усвідомлювати взаємозв'язки та взаємозалежності міжтеорією та практикою музичного мистецтва

СК 6. Здатність використовувати професійні знання та навички в процесі творчої діяльності

СК 10. Здатність застосовувати базові знання провідних музично-теоретичних систем та концепцій

СК 11. Здатність оперувати професійною термінологією

СК 13. Здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків.

Програмні результати навчання (ПРН)

ПРН 4. Аналізувати музичні твори з відокремленням їх належності до певної доби, стилю, жанру, особливостей драматургії, форми та художнього змісту.

ПРН 7. Володіти методами опрацювання музикознавчої літератури, узагальнення та аналізу музичного матеріалу, принципами формування наукової теми, та розуміння подальших перспектив розвитку даної проблематики в різних дослідницьких жанрах.

ПРН 11. Застосовувати теоретичні знання та навички в редакторській, лекторській практичній діяльності.

ПРН 12. Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.

ПРН 15. Демонструвати музично-теоретичні, культурно-історичні знання з музичного мистецтва.

ПРН 17. Демонструвати аргументовані знання з особливостей музичних стилів різних епох.

Мета вивчення навчальної дисципліни «Музична семіотика» - ознайомлення студентів з новітнім відгалуженням сучасного музикознавства, його категоріальним апаратом, взаємодією з лінгвістикою, історією розвитку та провідними персоналіями цієї науки, а також сприяти формуванню і розвитку у студентів теоретичного мислення, здатності творчо розглядати явища і процеси музичної культури, володіння методологією пізнання та практичної

діяльності.

Зміст і структура дисципліни
Денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	Всього годин	В тому числі		
		Аудиторні заняття		Самостійна робота студента
	Лекції	Семинарські		
Модуль 1				
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Теоретичні й історичні аспекти музичної мови як семіотичної системи.				
Тема 1. Семіотика як наука. Історія виникнення музичної семіотики. Музика як об'єкт вивчення. Знак. Знак і текст. Класифікація знаків.	10	4	-	6
Тема 2. Зародження нотного письма та його графічних еквівалентів.	12	4	-	8
Тема 3. Співвідношення вербальної та музичної мови. Семіотичні одиниці музичної мови на прикладі вокальної музики.	18	6	2	10
Тема 4. Семіотичні рівні музичної мови. Музична композиція. Композиція музичного твору на прикладі жанру обробки народної пісні для голосу і фортепіано.	12	4	-	8
Тема 5. Музична тема як головний складовий елемент музичної композиції. Мелодія, типи мелосу і функціональне призначення мелодії в музичному творі. Принципи формотворення.	12	4	-	8
Разом за змістовим модулем 1:	64	22	2	40
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Інтерпретаційний потенціал семіотики.				
Тема 6. Музичний стиль і жанр. Семіотична інтерпретація жанрів українського пісенного фольклору.	14	4	-	10
Тема 7. Музично-мовні жанри. Семіотична інтерпретація	12	4	-	8
Разом за змістовим модулем 2:	26	8	-	18
Разом за модулем 1:	90	30	2	58
Всього:	90	30	2	58
		32		

Заочна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	Всього годин	В тому числі		
		Аудиторні заняття		Самостій на робота Студента
		Лекції	Семіна рські	
Модуль 1				
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Теоретичні й історичні аспекти музичної мови як семіотичної системи.				
Тема 1. Семіотика як наука. Історія виникнення музичної семіотики. Музика як об'єкт вивчення. Знак. Знак і текст. Класифікація знаків.	10	2	-	8
Тема 2. Зародження нотного письма та його графічних еквівалентів.	12	1	-	11
Тема 3. Співвідношення вербальної та музичної мови. Семіотичні одиниці музичної мови на прикладі вокальної музики.	18	1	2	15
Тема 4. Семіотичні рівні музичної мови. Музична композиція. Композиція музичного твору на прикладі жанру обробки народної пісні для голосу і фортепіано.	12	1	-	11
Тема 5. Музична тема як головний складовий елемент музичної композиції. Мелодія, типи мелосу і функціональне призначення мелодії в музичному творі. Принципи формотворення.	12	1	-	11
Разом за змістовим модулем 1:	64	6	2	56
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Інтерпретаційний потенціал семіотики.				
Тема 6. Музичний стиль і жанр. Семіотична інтерпретація жанрів українського пісенного фольклору.	14	1	-	13
Тема 7. Музично-мовні жанри. Семіотична інтерпретація.	12	1	-	11
Разом за змістовим модулем 2:	26	2	-	24
Разом за модулем 1:	90	8	-	80
Всього:	90	8	2	80
		10		

Самостійна робота є важливим елементом всієї системи підготовки у вищому навчальному закладі будь-якої форми навчання і сприяє кращому засвоєнню та ефективному опануванню навчального матеріалу.

Зміст самостійної роботи студентів у форматі дисципліни *«Музична семіотика»* визначається робочою програмою дисципліни, методичними матеріалами, завданнями та вказівками викладача.

Самостійна робота передбачає виконання різних видів завдань (репродуктивних, за зразком, реконструктивно-варіативних, частково-пошукових, навчально-дослідних), спрямованих на отримання, закріплення студентом нових та набутих знань, їх систематизацію й узагальнення; формування практичних вмінь та навичок; контроль готовності студента до аудиторних занять, інших контрольних заходів.

Під час розробки завдань для самостійного опрацювання теоретично-практичного матеріалу з дисципліни *«Музична семіотика»*, пропонуються до використання наступні форми:

- опрацювання та конспектування першоджерел, робота з основною мистецтвознавчою літературою;
- пошук та вивчення додаткової літератури;
- аналітична робота з прослуховування аудіо- та відеозаписів;
- складання схем, таблиць, кросвордів;
- опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу з використанням конспекту лекцій, підручника, довідкової літератури;
- вивчення окремих змістових модулів курсу (тем або питань), що
- передбачені для самостійного опрацювання з метою реферування, складання конспекту тощо;
- виконання творчих завдань, які передбачають тестові завдання та їх оформлення;
- складання словника «100 базових понять»;
- використання кейс-методів (ситуаційні завдання);
- підготовка інформацій;
- виконання письмових контрольних робіт;
- робота з пошуковими системами Інтернет;
- підготовка доповідей на студентських наукових конференціях та студентських олімпіадах.

При організації самостійної роботи студента на засіданнях предметно-циклової комісії передбачається можливість отримання необхідної консультації (години чергування викладача згідно з графіком), що зазначається у переліку тем або окремих питань самостійної роботи.

Самостійна робота допоможе активізувати пізнавальну діяльність студентів денної форми навчання та надасть допомогу у вивченні даної дисципліни студентам заочної форми навчання.

Рекомендовані джерела інформації

Основна

1. Андросова Д. В., Маркова О. М. Музична естетика – філософія музики: генеза та актуальна сучасність музикознавства., Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв № 3'2022., с.162
2. Бондаренко А.В. Формування художньої-семіотичної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва., Інноваційна педагогіка., Теорія та методика навчання (з галузей знань), Вип. 24, Т1, 2020., С.57
3. Босак І. Ю. Проблема музичної семіотики в концепції Ю. Созанського / І. Ю. Босак // Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Мистецтвознавство. - 2018. - Вип. 28. - С. 135-140. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ukrkm_2018_28_24
4. Вагнер і Ніцше: 150-ліття зустрічі : збірник матеріалів міжнародної наукової конференції (Львів, 7-8 листопада 2018 р.). — Львів, 2018 — 206 с
5. Вальтер Б. Мистецький твір у добу своєї технічної відтворюваності / В. Бенямін. Вибране. Львів: Літопис, 2002. С. 53-81.
6. Гомілко О. Філософія музики як нова філософська дисципліна: остметафізичні перспективи. Філософія освіти. Освіта і мистецтво: філософія єдності., 2012. № 1-2 (11)
7. Еко Умберто. Роль читача. Дослідження з семіотики текстів. Львів: Літопис, 2004. 383 с.
8. Калашник М. П. Семіотика музичної реклами / М. П. Калашник // Мистецька освіта у міждисциплінарному вимірі [Електронне видання] : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., Харків, 7–8 черв. 2022 / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди [та ін. ; за заг. ред. О. О. Матвеевої]. – Харків, 2022. – С. 93–98.
9. Капічина, О. О. Музична семіотика: теоретико-методологічний досвід вітчизняних шкіл [Текст] / О. О. Капічина // Вісник Державної академії керівних кадрів культури і мистецтв. – 2011. – № 2. – С. 12-17.
10. Карась А. Розум, мітологія і музика у призмі творчості Гегеля, Вагнера і Ніцше. Музика і філософія: до 150-ліття зустрічі Вагнера і Ніцше. Львів, 2018. 206 с
11. Лященко, І. (2022). МУЗИЧНА СЕМІОТИКА: МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ АСПЕКТ. Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі, (6). <https://doi.org/10.28925/2518-766X.2021.68>
12. Москаленко В. Г. Музичний твір як текст // Київське музикознавство. Київ, 2001. Вип. 7 (Текст музичного твору: практика і теорія). С. 3 – 10.
13. Моторна Т. Ідеї містеріальності у музичній культурі ХХ століття (на прикладі фортепіанної творчості Олів'є Мессіана) : дис. ... канд. мистецтв.: 26.00.01 / НАКККіМ, 2021. 182 с.
14. Навоєва І. Л. Українська хорова, вокально-ансамблева творчість у контексті стильової неоготики пост-постмодерну : дис. ... канд. мистецтв. 17.00.03 – музичне мистецтво / ОНМА, Одеса, 2018. 189 с.
15. Прокоф'єва А. М. Культурологічний аналіз семіотичного простору музичної культури: від структуралізму до психолінгвістики., Культура України.

Музичне мистецтво Випуск 36. 2012.,

16. Редя В. Я. Філософія аналізу музики або горизонт, що постійно віддаляється. Рецензія на монографію А. І. Кравченко «Камерно-інструментальне мистецтво України кінця ХХ – початку ХХІ століть (семіологічний аналіз)». Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв : наук. журнал. 2021. № 1. С. 244-248.
17. Старцев Д. Нотний текст в аспекті семіотичної теорії Чарльза Морріса Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти Вип. 56, Степанова О. Ю. Піанізм Лондонської і Віденської фортепіанних шкіл: компаративний аналіз : дис. ... канд. мистецтв. 17.00.03 – музичне мистецтво / СДПУ імені А. Макаренка, Суми, 2018., 224 с.
18. Сунь Пенфей. Формування вміння семіотичної інтерпретації творів мистецтва в процесі фахової підготовки майбутніх учителів музики., автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук., К., 2018
19. Філософія музики. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Філософія_музики (дата звернення: 31.04.2022).2020, с. 200 DOI 10.34064/khnum1-5613
20. Шулак М. Перспективи семіотичного підходу в музиці: від структуралізму до екосеміотики. Вісник Львівського університету. Серія філософські науки. 2021. Випуск 27, с. 88–101

Допоміжна література

1. Горюхіна Н. О. Композиція музичного твору // Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського / ред-упор. І. А. Котляревський. Київ, 2000. Вип. 7 (Музикознавство: з ХХ у ХХІ століття). С. 16 – 30.
2. Котляревський І. А. Парадигматичні аспекти розвитку понятійного апарату музикознавства // Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського / ред-упор. О. С. Тимошенко [та ін.]. Київ, 2000. Вип. 7 (Музикознавство: з ХХ у ХХІ століття) С. 31-32.
3. Кун Томас. Структура наукових революцій. Київ: Port-Royal, 2001. 226 с.
4. Сюта Б. Числово-масштабні пропорції та організація цілісності в сучасній музиці // Музична україністика: сучасний вимір. Київ, 2005. С. 116-124.
5. Сюта Б. Основи парамузикознавства. Київ, Видавничий дім Дмитра Бураго, 2010. 176 с.
6. Сюта Б. Особливості позамузичних чинників організації художньої цілісності в музичних текстах кінця ХХ ст. // Вісник Прикарпатського університету. Мистецтвознавство. Івано-Франківськ, 2005. Випуск VIII.С. 63-72.
7. Сюта Б. Мовне поняття жанровий тип у термінологічній теорії музики // *Současné slovanské jazyky a literatury: tradice a současnost* / Alla Archangelska (ed.). Olomouc, 2014. С. 159-167.
8. Сюта Б. Жанри музичної мови: постановка питання // Українське музикознавство: науково-методичний збірник / Упоряд. М. Д. Копиця. Київ: НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2012. Вип. 38: Пам'яті Ігоря Пяковського С. 138- 159.
9. Haladzhun Z., Kondrashov O., Musical content as a media text., Вісник

Національного університету “Львівська політехніка”: журналістика № 1 (1), 2021., с. 20.

10. Harris R. (2013). Ferdinand de Saussure. Course in General Linguistics. London: Bloomsbury. 236 p. [in English].
11. Cherny'shov A. (2008). “Media music” as an academic discipline. Media education, 3, 74–84 [in English].
12. Shack T. (2010). Music within the structure of media text. Rostov-on-Don. 54 p. [in English].
13. Shubenko, N. (2015). Media music as an art form. Individual spirituality within the system of artistic education, 2. P. 78–85.
14. Reybrouck, M. (2017). Music and Semiotics: An Experiential Approach to Musical Sense-making. Retrieved from <https://www.intechopen.com/212-books/interdisciplinary-approaches-to-semiotics/music-and-semiotics-anexperiential-approach-to-musical-sense-making>

Інформаційні ресурси в мережі Internet

1. www.library.edu-ua.net - Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського
2. <http://www.4uth.gov.ua/> – веб-сайт Державної бібліотеки України для юнацтва(Київ)
3. <http://www.chl.kiev.ua/> – веб-сайт Національної бібліотеки України для дітей
4. <http://www.nbu.gov.ua/> – веб-сайт Національної бібліотеки України імені В.І.Вернадського (Київ)
5. <http://www.bukvoid.com.ua/> - веб-сайт „Буквоїд”
6. <http://www.nplu.org/> – веб-сайт Національної парламентської бібліотеки України (Київ)
7. <http://www.ukrbook.net/> – веб-сайт Книжкової палати України імені Івана Федорова (Київ)
8. <http://library.zntu.edu.ua/res-libr-el.html> – веб-сайт „Бібліотеки в мережі Internet”
9. <http://korolenko.kharkov.com/> Наукова бібліотека імені В. Г. Короленка
10. <http://www.nbu.gov.ua/> - Наукова бібліотека імені В.Вернадського
11. <http://books.khntusg.com.ua/> - Наукова бібліотека ХНТУСГ імені Петра Василенка

Політика навчальної дисципліни

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є: експрес-опитування; презентації виконаних результатів та досліджень; есе; дайджест; усна відповідь; тестування; семінарське заняття; залік.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми контролю знань студентів: поточний; підсумковий; семестровий модульний (залік).

Оцінювання знань студентів здійснюється за 100 – бальною шкалою та шкалою ECTS – А (90 - 100), В (82 - 89), С (75 - 81), D (64 - 74), E (60 -63), FX (35 -

59), F (1-34), яка переводиться в національну (5 – відмінно, 4 - добре, 3 - задовільно, 2 – незадовільно).

Поточний контроль проводиться на кожному занятті. Враховуються результати аудиторної роботи здобувача вищої освіти та результати виконання завдань самостійної роботи. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) перевірку творчих робіт (есе, дайджест) та виступи студента під час проведення семінарського заняття.

Критерії поточного оцінювання знань студентів

Бали	Критерії оцінювання
5	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом теми, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу.
4	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом теми, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.
3 Мінімальний поріг оцінювання	В цілому володіє навчальним матеріалом теми, викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки.
2	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом теми. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності.
1	Частково володіє навчальним матеріалом теми. Не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки.
0	Не володіє навчальним матеріалом теми та не в змозі його викласти, не розуміє зміст теоретичних

Підготовка творчих завдань (есе, дайджест):

Есе – це самостійна творча робота, де у вільній формі висловлюються особисті думки на тему, передбачену робочою програмою. Головна мета есе – це самостійне викладення студентом на підставі опрацьованого матеріалу теми, проблеми, питання.

Дайджест – це добір уривків з різних джерел на певну тематику. У форматі дайджестів можна зробити системний аналіз будь-якого теоретичного положення, розкрити різні точки зору на будь-яку проблему, тему, питання та зробити узагальнюючі висновки.

**Критерії модульного оцінювання
знань студентів**

Залік. Усна відповідь	Критерії оцінювання
27 – 30	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі тестові завдання.
23 – 26	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість тестових завдань
18 – 22 18 Мінімальний поріг оцінювання	В цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину тестових завдань.
12 – 17	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив меншість тестових завдань.

1 – 11	Частково володіє навчальним матеріалом не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки. Правильно вирішив окремі тестові завдання.
0	Не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань. Невирішив жодного тестового завдання.

Підсумковий бал з навчальної дисципліни

Підсумковий бал з навчальної дисципліни є сумою балів, одержаних за всі види аудиторної та самостійної роботи студента (накопичувальна система балів). Максимальна кількість балів, яку може отримати студент – 100 балів. Підсумковий бал переводиться в національну шкалу балів.

Сума балів за всі види навчальної діяльності за модуль	Оцінка за Національною шкалою	Шкала ECTS
90-100	5 Відмінно	A
82-89	4 Добре	B
74-81		C
64-73	3 Задовільно	D
60-63		E
35-59	2 Незадовільно	FX Для одержання кредиту потрібне доопрацювання.
0-34		F Необхідне повторне вивчення дисципліни

Політика перескладання: Поліпшення результату семестру з даного курсу можливо тільки один раз і здійснюється за бажанням студента. Заборгованість з модуля повинна бути ліквідована студентом в поза аудиторний час до початку підсумкового контролю з наступного модуля. Поліпшення результату семестру оцінюється як підсумковий контроль.

Політика відвідування: Систематичне відвідування занять є важливою складовою навчання. Пропуски занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку.

Політика академічної доброчесності. Студенти зобов'язані дотримуватися принципів академічної доброчесності